

Senaste version av HSLF-FS 2021:64 Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöds föreskrifter och allmänna råd om socialnämndens utredning och fastställande av faderskap eller föräldraskap samt om socialnämndens utredning när barn har kommit till genom assisterad befruktning av ensamstående;

Detta är den senaste internetversionen av författningen. Här presenteras föreskrifter och allmänna råd i konsoliderad form, det vill säga med alla gällande bestämmelser och rekommendationer från grundförfattningen och ändringsförfattningar.

Observera att det är den tryckta versionen av författningen som gäller. Kontrollera därför alltid texten mot den tryckta versionen. För uppgift om använda bemyndiganden och ikraftträdandebestämmelser, se respektive författning.

Ändrad: HSLF-FS 2022:66

Senaste lydelse: Gäller från och med 2023-02-01

Föreskrifterna är särskilt markerade genom inramning.

1 kap. Tillämpningsområde och definitioner

1 § Dessa föreskrifter ska tillämpas av socialnämnden eller någon annan nämnd som kommunfullmäktige har bestämt ska fullgöra uppgiften att utreda och fastställa faderskap eller föräldraskap. De ska även tillämpas vid utredning och fastställande av moderskap för den kvinna som inte fött barnet om hon, den som har fött barnet eller båda har ändrat könstillhörighet. (HSLF-FS 2022:66)

Föreskrifterna gäller om

1. ett barn har fötts eller ska födas av någon som inte är gift eller registrerad partner och barnet har hemvist i Sverige,
2. den som har fött eller ska föda barnet är änka eller änking och barnet har fötts eller ska födas inom sådan tid att barnet kan ha tillkommit innan maken eller den registrerade partnern till den som fött barnet avled,
3. ett barn har fötts eller ska födas av någon som är gift eller registrerad partner men faderskaps- eller föräldraskapspresumtionen ifrågasätts, och
4. svensk socialnämnd medverkar till faderskapsfastställelsen enligt 3 a § lagen (1985:367) om föräldraskap i internationella situationer. (HSLF-FS 2022:66)

2 § Vad som i dessa föreskrifter och allmänna råden sägs om kvinna och moder gäller även för en man som har fött ett barn. För honom fastställs enligt 1 kap. 11 § föräldraskapen faderskap.

Vad som i dessa föreskrifter och allmänna råd sägs om man, far och faderskap gäller även för en kvinna vars spermier har befruktat ett ägg. För henne fastställs enligt 1 kap. 14 § föräldraskapen moderskap. Detsamma gäller för den kvinna som har samtyckt till assisterad befruktning med donerade spermier om en eller båda föräldrarna ändrat könstillhörighet.

Begreppet sambo i dessa föreskrifter och allmänna råd har den definition som anges i sambolagen (2003:376).

I dessa föreskrifter och allmänna råd avses med

assisterad befruktning	åtgärd som syftar till att på medicinsk väg befrukta ägg med spermier i eller utanför en kvinnas kropp eller åtgärd som syftar till att på medicinsk väg föra in ett befruktat ägg i en kvinnas kropp
donator	den som donerar sina ägg eller spermier till assisterad befruktning
faderskapspresumtion	att den man som vid ett barns födelse är gift med den som har fött barnet anses som far till barnet (HSLF-FS 2022:66)
konceptionstid	den tidsperiod inom vilken befruktning som lett till ett barns tillkomst har kunnat inträffa i en graviditet
förälder	en kvinna som lämnat samtycke till att hennes maka, registrerade partner eller sambo genomgår assisterad befruktning och ingen av dem har ändrat könstillhörighet
föräldraskapspresumtion	att den kvinna som vid ett barns födelse är gift med den kvinna som har fött barnet anses som förälder till barnet under förutsättning att ingen av kvinnorna har ändrat könstillhörighet (HSLF-FS 2022:66)
dödfött barn	barn som inte har visat livstecken utanför moderlivet och som har avlidit efter utgången av den tjuogoandra havandeskapsvecka (HSLF-FS 2022:66)

2 kap. Ansvarig kommun

Om barnet inte är fött

Om en utredning inleds före ett barns födelse, bör socialnämnden i den kommun där barnets moder är folkbokförd ansvara för utredningen.

Om modern flyttar till en annan kommun före barnets födelse, bör den nämnd som har inlett utredningen slutföra den även om barnet sedan folkbokförs i den andra kommunen. Den utredande nämnden bör så snart den har fått kännedom om flytten underrätta nämnden i den nya folkbokföringskommunen om att en utredning inletts, så att inte den kommunen i onödan tar kontakt med modern. Om nämnden i den kommun där barnet är folkbokfört å sin sida får reda på att en utredning pågår i en annan kommun, bör den se till att den utredande nämnden får del av underrättelsen om barnets födelse som Skatteverket sänder till barnets folkbokföringskommun. Se 11 kap. ”Möjlighet att flytta över ärende till annan kommun”.

Om barnet inte är folkbokfört

Om barnet inte är folkbokfört men socialnämnden bedömer att barnet ändå har hemvist i Sverige, bör nämnden i den kommun där barnet vistas ansvara för utredningen. Om en underrättelse från Skatteverket har sänds till den kommun där barnet föddes, bör den se till att kommunen där barnet vistas får del av underrättelsen så att nämnden i den kommunen kan bedöma huruvida barnet kan anses ha hemvist i Sverige.

Om barnet har hemvist utomlands

Om barnet har hemvist utomlands, kan de uppgifter som socialnämnden behöver för att pröva sin behörighet i enlighet med 3 a § lagen (1985:367) om föräldraskap i internationella situationer i regel hämtas in genom

- den man som påstås vara barnets far och hans eventuella make, maka eller sambo,
- den kvinna som fött barnet och hennes eventuella make, och
- berörd utlandsmyndighet. (HSLF-FS 2022:66)

Om nedlagd utredning ska återupptas

Om en nedlagd utredning ska återupptas och barnet har flyttat från den kommun som fattade beslutet om nedläggning, bör socialnämnden i den kommun som lade ner utredningen ansvara för den.

Om bekräftat faderskap eller föräldraskap ifrågasätts

Om riktighet av en faderskaps- eller föräldraskapsbekräftelse ifrågasätts, bör den kommun som barnet är folkbokfört i bistå med rådgivning. (HSLF-FS 2022:66)

3 kap. Socialnämndens utredningsskyldighet

Om barnet inte är fött

Om modern begär att socialnämnden gör en faderskaps- eller föräldraskapsutredning före barnets födelse och nämnden anser att det är lämpligt, bör en sådan utredning inledas. (HSLF-FS 2022:66)

Innan en utredning inleds bör socialnämnden informera modern om möjligheten till digital bekräftelse. (HSLF-FS 2022:66)

Om modern inte är folkbokförd i Sverige, bör socialnämnden i regel avvakta med faderskaps- eller föräldraskapsutredningen till dess barnet är fött eftersom det kan vara svårt att bedöma barnets hemvist.

Om adoption

Socialnämnden bör inte inleda en utredning för de utländska barn som vistas i familjehem i Sverige i avvaktan på adoptionsbeslut.

För de barn som föds i Sverige och där samtycke till adoption finns bör faderskap fastställas, om det inte är alltför komplicerat. Se 5 kap. "Utredningen", avsnittet "Utredning vid adoption".

Om barnet är dödfött eller har avlidit efter födseln

Socialnämnden bör inte på eget initiativ inleda en utredning för ett dödfött barn eller ett barn som har avlidit efter födseln.

Om modern begär att socialnämnden ska inleda en utredning eller slutföra en redan inledd utredning som inte framstår som komplicerad, kan nämnden medverka till fastställelse av faderskapet eller föräldraskapet genom bekräftelse.

Om barnet flyttat till Sverige utan föräldrar

Socialnämndens skyldighet att utreda faderskap eller föräldraskap avser alla barn som bedöms ha hemvist i Sverige. Det gäller oavsett var barnets föräldrar har hemvist.

Om ärendet har anknytning till utlandet

Om en faderskapsfråga som aktualiseras här i landet har anknytning till något annat land, bör socialnämnden ta reda på om faderskapet har fastställts eller om rättegång eller utredning pågår i det andra landet.

4 kap. Ifrågasatt faderskaps- eller föräldraskapspresumtion

Lämplighetsbedömning – s.k. förhandsprövning

Om en faderskaps- eller föräldraskapspresumtion ifrågasätts, bör modern och maken eller den registrerade partnern kallas till ett samtal gemensamt eller var för sig så snart som möjligt. (HSLF-FS 2022:66)

När socialnämnden tar ställning till om det är lämpligt att inleda en utredning bör nämnden göra en bedömning av om

- de uppgifter som har lämnats framstår som trovärdiga,
- en utredning kan vara till men för barnet, och
- en utredning kan utsätta modern för påfrestningar som innebär fara för hennes psykiska hälsa. (HSLF-FS 2022:66)

Lämplighetsbedömningen bör göras skyndsamt.

Om den leder fram till att det är lämpligt att inleda en utredning, bör den påbörjas så snart som möjligt.

5 kap. Utredningen

1 § Utredningen ska göras i *U-protokollet för utredning av faderskap, föräldraskap, ensamstående eller faderskap/moderskap om någon eller båda föräldrarna ändrat könstillhörighet (bilaga 1)*. Om utrymmet i bilaga 1 inte räcker till kan utredningen fortsätta i **bilaga 2**.

Personligt sammanträffande

Den som håller i utredningen bör så snart som möjligt kalla modern till ett personligt sammanträffande. Om hon uppger en person som far eller förälder till barnet, bör modern och den personen kallas gemensamt eller var för sig för att de bl.a. ska kunna styrka sina identiteter. En kopia av respektive parts legitimationshandling bör sparas i akten.

Utredaren bör vid det personliga sammanträffandet informera om

- vilka regler som gäller för fastställande av faderskap eller föräldraskap,
- vad som avses med konceptionstid och dess betydelse för utredningen, och
- under vilka förutsättningar en rättsgenetisk undersökning kan göras samt resultatet och betydelsen av den för utredningen.

Om utredaren bedömer att det behövs, bör denne även informera om

- den rättsliga, sociala, psykologiska, ekonomiska och medicinska betydelsen av ett fastställt faderskap,
- barnets rätt, enligt 1 kap. 15 § föräldrabalken, att av sina föräldrar få veta att han eller hon har tillkommit genom insemination eller befruktning utanför kroppen med donerade könsceller,
- barnets rätt att få ta del av uppgifter om donatorn som har antecknats i sjukhusets särskilda journal i det fall det uppges att barnet tillkommit genom assisterad befruktning med donerade könsceller enligt lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m., samt
- vad gemensam vårdnad innebär.

Utredning före barnets födelse

Om socialnämnden har inlett en utredning före barnets födelse, bör konceptionstiden beräknas med hjälp av de allmänna råden i 6 kap. och födelseviktstabellen (**bilaga 3**). När barnet är fött bör en slutlig konceptionstid beräknas med utgångspunkt från födelsevikten.

Utredning med endast en presumtiv far

Om modern uppger att hon inte har haft sexuellt umgänge med någon annan man under konceptionstiden än den man som uppges som far och det inte under samtalet eller på annat sätt kommer fram något som gör att utredaren ifrågasätter detta, bör utredningen avslutas genom att bereda mannen tillfälle att bekräfta faderskapet.

Utredning med flera parter

2 § För varje presumtiv far eller förälder som ingår i en utredning ska ett nytt U-protokoll upprättas.

Utredaren bör informera modern om den beräknade konceptionstiden. Se 6 kap. "Beräkning av konceptionstid".

Om modern uppger att flera män förekommer inom den beräknade konceptionstiden, bör utredningen inbegripa dessa. Utredaren bör kalla männen till enskilda samtal så snart som möjligt. Utredaren bör även verka för att snarast få till stånd en rättsgenetisk undersökning av männen. Se 7 kap. "Rättsgenetisk undersökning".

Utredaren bör till utredningen endast kalla en man som modern har haft sexuellt umgänge med i anslutning till den beräknade konceptionstiden om

- modern uppger att hon haft sexuellt umgänge med någon man i anslutning till men inte inom den beräknade konceptionstiden,
- de män som förekommer inom konceptionstiden blivit uteslutna som far genom en rättsgenetisk undersökning, eller
- konceptionstiden är svår att beräkna.

Tveksamma uppgifter

Om utredaren eller någon part i utredningen är osäker på faderskapet eller föräldraskapet, bör utredaren göra en bedömning av om

- rättsgenetisk undersökning bör göras,
- någon ytterligare part bör inbegripas i utredningen, eller
- förslag ska ges till socialnämnden att lägga ner utredningen eller ta den till domstol.

Utredning efter assisterad befruktning

Om utredaren anser det klarlagt att barnet har tillkommit genom assisterad befruktning men inte med tillräcklig säkerhet kan bedöma moderns civilstånd vid behandlingen som ledde till barnets tillkomst, bör ärendet överlämnas till domstol.

För att ett samtycke ska kunna ligga till grund för faderskap eller föräldraskap bör det fastläggas att den som har samtyckt till assisterad befruktning var make eller maka, registrerad partner eller sambo vid tidpunkten för den assisterade befruktning som ledde till barnets tillkomst.

Att någon har samtyckt till assisterad befruktning bör styrkas genom att den eller de som ingår i utredningen visar upp en kopia på det skriftliga samtycket. Om den assisterade befruktningen har utförts i Sverige, bör samtycket ha lämnats på den blankett som utgörs av bilaga 1 till författningen Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2009:32) om användning av vävnader och celler i hälso- och sjukvården och vid klinisk forskning m.m. En kopia på det skriftliga samtycket bör sparas i akten.

Om ett skriftligt samtycke inte har visats upp, bör utredaren kontakta den som är ansvarig för den assisterade befruktningen för att kontrollera att skriftligt eller muntligt samtycke har lämnats. Utredaren bör anteckna i U-protokollet hur det har styrkts och på vilket sätt det har lämnats. Om utredaren inte med tillräcklig säkerhet kan bedöma om ett samtycke till den assisterade befruktningen har lämnats innan den utfördes, bör utredaren informera den eller de som ingår i utredningen om att nämnden kommer att väcka talan i domstol. Se 13 kap. "Nedläggning av utredningen".

Om modern har genomgått assisterad befruktning som ensamstående, bör utredaren fråga henne om kraven enligt 1 kap. 3 § andra stycket föräldrabalken är uppfyllda.

Att modern har genomgått assisterad befruktning som ensamstående bör styrkas genom att hon visar upp ett intyg eller en kopia på patientjournalen från tillfället då behandlingen som ska ha lett till befruktningen ägde rum.

Om ett skriftligt underlag inte har visats upp, bör utredaren kontakta den sjukvårdsinrättning där den assisterade befruktningen utfördes för att kontrollera att modern gjorde behandlingen som ensamstående.

Om ultraljudsundersökning är gjord och utredaren eller någon part i utredningen är tveksam till om barnet har tillkommit genom assisterad befruktning, bör utredaren beräkna en ny konceptionstid med hjälp av allmänna råden i 6 kap. och ultraljudstabellen (**bilaga 4**).

Utredaren bör även kontakta den sjukvårdsinrättning där den assisterade befruktningen enligt uppgift utfördes och kontrollera med den ansvariga läkaren om och när den assisterade befruktningen ägde rum. Om modern har genomgått assisterad befruktning med spermier från någon som vid tillfället för befruktningen var hennes sambo eller make och uppger att hon haft sexuellt umgänge med någon annan man i anslutning till den beräknade konceptionstiden, bör hennes make eller sambo genomgå en rättsgenetisk undersökning.

Om donerade spermier har använts och modern uppger att hon under konceptionstiden haft sexuellt umgänge med någon annan man än den sambo, registrerade partner eller make som samtyckt till den assisterade befruktningen, bör utredningen även inbegripa den mannen. Detsamma gäller om modern under konceptionstiden vid assisterad befruktning som

ensamstående har haft sexuell umgänge med en eller flera män.

Om det framkommer att heminsemination har ägt rum under konceptionstiden, bör utredningen inbegripa den person vars spermier användes. Utredaren bör i dessa fall verka för att en rättsgenetisk undersökning genomförs, om det bedöms vara nödvändigt.

Särskilt om utredning vid assisterad befruktning med donerade spermier

Om assisterad befruktning har utförts i Sverige enligt lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m. med donerade spermier på någon annan vårdinrättning än vid de sjukhus som har sjukvårdsenheter där det bedrivs högskoleutbildning för läkarexamen och forskning, bör utredaren kontrollera inrättningens behörighet hos den tillståndsgivande myndigheten Inspektionen för vård och omsorg.

Om assisterad befruktning har utförts med donerade spermier i utlandet, bör utredaren kontrollera inrättningens behörighet att utföra den typen av behandling. Behörigheten kan följa av föreskrifter eller tillstånd från den tillståndsgivande myndigheten i det land där befruktningen utfördes.

Om assisterad befruktning har utförts med donerade spermier i utlandet och det inte har uppvisats tillräckliga uppgifter om inrättningens behörighet eller barnets rätt att ta del av uppgifter om spermiedonatorn, bör utredaren kontakta inrättningen för att ta reda på hur det förhåller sig.

Utredaren kan även hämta in uppgifter av betydelse för utredningen från andra personer än modern. Det kan i enstaka fall bli aktuellt att hämta in uppgifter genom den svenska utlandsmyndigheten i det land där behandlingen utfördes.

Om nämnden inte med tillräcklig säkerhet kan bedöma inrättningens behörighet eller om barnets rätt att ta del av uppgifter om spermiedonator och nämnden bedömer att det är utsiktslöst att försöka få faderskapet eller föräldraskapet fastställt av domstol kan utredningen läggas ner.

Utredning när modern inte vill medverka

Om modern inte vill medverka i utredningen, bör utredaren samtala med henne om hur viktigt det är för barnet att få faderskapet eller föräldraskapet fastställt, såväl ur rättslig, social, psykologisk, ekonomisk som medicinsk synvinkel.

Utredaren bör informera modern om

- socialnämndens skyldighet att försöka utreda och fastställa faderskapet eller föräldraskapet,
- utredarens rätt att med stöd av 10 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) begära uppgifter från utomstående, och
- att barnet inte har rätt till underhållsstöd enligt 18 kap. 8 § socialförsäkringsbalken (2010:110) om modern är boförälder och hon uppenbarligen utan giltigt skäl låter bli att vidta eller medverka till åtgärder för att få faderskapet eller föräldraskapet fastställt.

Utredning vid adoption

Efter det att modern eller en särskilt förordnad vårdnadshavare har lämnat ett skriftligt samtycke till att ett barn ska adopteras bör utredaren i regel inte vidta några ytterligare utredningsåtgärder. Se 13 kap. "Nedläggning av utredningen".

Uppgifter från utomstående

Om utredaren får uppgifter från någon annan än modern om att en viss man kan vara far till barnet, bör modern få bemöta uppgifterna innan utredaren beslutar att mannen ska kontaktas.

Barn med hemvist i Sverige som tillkommit genom surrogatarrangemang i utlandet

Om barnet har tillkommit genom assisterad befruktning utomlands, bör en rättsgenetisk undersökning göras då

- barnet bedöms ha hemvist i Sverige, och
- fastställelsen avser en man som har hemvist i Sverige men varken är gift, registrerad partner eller sambo med den kvinna som fött barnet.

Barn med hemvist utomlands som tillkommit genom surrogatarrangemang i utlandet

Om en svensk socialnämnd har funnit sig behörig att medverka till att fastställa faderskapet för ett barn med hemvist utomlands, bör en rättsgenetisk undersökning göras. Socialnämnden har möjlighet att begära hjälp av en svensk utlandsmyndighet för att genomföra en sådan undersökning. Den kan i regel genomföras i det land barnet har hemvist. Nämnden kan bevilja bistånd avseende kostnaden för en rättsgenetisk undersökning som utförts utan nämndens medverkan.

Kopior av de dokument som har legat till grund för att faderskapsutredningen genomförs i Sverige och omständigheter i utredningen som socialnämnden har dokumenterat bör sparas i akten för faderskapsärendet.

Barn som flyttat till Sverige utan föräldrar

Om barnet har flyttat till Sverige utan sina föräldrar, bör omständigheterna kring detta redogöras för i U-protokollet under "Handläggning av utredningen". Utredaren bör inledningsvis hämta in upplysningar från den som barnet, eller någon annan, uppger är barnets moder.

Upplysningar kan även hämtas in från den som barnet, eller någon annan, uppger är barnets far samt från vuxna i utlandet och i Sverige som barnet har eller har haft en nära relation till, t.ex. släktingar, god man och särskilt förordnad vårdnadshavare.

Samtal med barn som flyttat till Sverige utan föräldrar

Barnet har rätt att bli informerad om ärendet på ett sätt som är anpassat till hans eller hennes ålder och mognad och att få komma till tals.

Om barnet uttrycker att det inte vill prata med utredaren, bör denne, efter en bedömning av barnets mognad och ålder, informera barnet om vikten av att få faderskapet fastställt.

Utredaren bör vidare informera barnet om socialnämndens skyldighet att försöka utreda och fastställa faderskapet och att denne kan komma att ta kontakt med utomstående, t.ex. andra vuxna i utlandet och i Sverige som barnet har eller har haft en nära relation till och med svenska utlandsmyndigheter.

Utredning som återupptas

Om en nedlagd utredning ska återupptas och barnet har flyttat från den kommun som fattade beslutet om nedläggning, bör socialnämnden i den kommunen likväl ansvara för utredningen.

Om en utredning har avslutats på grund av att barnet flyttat utomlands men vid ett senare tillfälle flyttar tillbaka till en annan kommun än den som avslutade utredningen, bör den kommun som barnet flyttat till hämta in information om den tidigare utredningen.

6 kap. Beräkning av konceptionstid

Födelsevikttabellen

Om modern uppger att hon har haft sexuellt umgänge med endast en man eller att barnet tillkommit genom assisterad befruktning, kan konceptionstiden beräknas med hjälp av födelsevikttabellen (**bilaga 3**).

Födelsevikttabellen bör inte användas för beräkning av konceptionstiden, om

- modern lider av en medicinsk sjukdom som kan påverka fostertillväxten, t.ex. diabetes, hjärt- och kärlsjukdom, njursjukdom och vis sa reumatiska sjukdomar,
- modern lidit av graviditetskomplikationer, t.ex. preeklampsi (havandeskapsförgiftning) eller graviditetsdiabetes, eller
- barnet fötts före fullgången tid eller har låg eller hög vikt med hänsyn till graviditetens längden.

Om modern lidit av graviditetskomplikationer och det har gjorts en ultraljudsundersökning, bör konceptionstiden beräknas med hjälp av ultraljudstabellen (**bilaga 4**). Om någon ultraljudsundersökning inte har gjorts, kan ett yttrande om konceptionstiden hämtas in från Socialstyrelsens råd för vissa rättsliga sociala och medicinska frågor (Rättsliga rådet).

Ultraljudstabellen

Om modern uppger att hon har haft sexuellt umgänge med flera män eller med en eller flera män i nära anslutning till assisterad befruktning, bör konceptionstiden beräknas med hjälp av ultraljudstabellen (**bilaga 4**). För att hämta in de uppgifter från ultraljudsundersökningar som behövs för att kunna utföra beräkningen bör utredaren sända formuläret "Intyg om ultraljudsundersökning eller utvecklingsgrad för utredning av faderskap" (**bilaga 5**) till förlossningskliniken. Om någon ultraljudsundersökning inte är gjord, bör konceptionstiden beräknas med hjälp av födelsevikttabellen (**bilaga 3**).

Ultraljudstabellen kan användas även om modern har lidit av graviditetskomplikationer. Däremot bör ultraljudstabellen inte användas, om barnet har en allvarlig skallmissbildning (microcephali). Ett yttrande om konceptionstiden kan då i stället hämtas in från Rättsliga rådet.

En ultraljudsundersökning kan endast läggas till grund för beräkning av konceptionstid om den är utförd på ett svenskt sjukhus eller under ledning av en läkare med specialistkompetens i obstetrik och gynekologi. Undersökningen måste vidare vara gjord i syfte att tidsbestämma graviditeten.

Om flera ultraljudsundersökningar har gjorts under graviditeten, bör mätningen från den undersökning som främst gjorts för att mäta graviditetens längden användas för att tidsbestämma graviditeten. Om flera mätningar har gjorts, bör den tidigaste mätningen ligga till grund för tidsbestämningen.

Flerbarnsfödelse

Vid flerbarnsfödelse bör konceptionstiden beräknas med hjälp av ultraljudstabellen (**bilaga 4**). Utgångspunkten för beräkningen bör vara det största barnets mätvärden. Om någon ultraljudsundersökning inte är gjord, kan konceptionstiden beräknas med hjälp av födelsevikttabellen

(*bilaga 3*). Utgångspunkten för beräkningen bör vara det tyngsta barnets vikt. Ett yttrande om konceptionstiden kan även hämtas in från Rättsliga rådet.

Utredningen påbörjad före barnets födelse

Om modern uppger att hon har haft sexuellt umgänge med endast en man eller att barnet tillkommit genom assisterad befruktning, kan konceptionstiden beräknas med hjälp av födelsevikttabellen (*bilaga 3*). Utgångspunkten för beräkningen bör vara en uppskattad födelsevikt på 3 500 gram och den beräknade födelsedagen. Två veckor bör sedan läggas till i början och i slutet av det framtagna tidsintervallet. När barnet är fött bör en slutlig konceptionstid beräknas med utgångspunkt från födelsevikten. Om den slutliga konceptionstiden faller inom den tidigare beräknade konceptionstiden, kan en upprättad bekräftelse godkännas utan vidare kontakt med den eller de som ingår i utredningen. Om den slutliga konceptionstiden inte faller inom den tidigare beräknade konceptionstiden, bör utredaren ta reda på om modern har haft samlag eller om det förekommit heminsemination eller assisterad befruktning under konceptionstiden.

Om modern uppger att hon har haft sexuellt umgänge med flera män eller med en eller flera män i nära anslutning till assisterad befruktning, bör konceptionstiden beräknas med hjälp av ultraljudstabellen (*bilaga 4*). Om någon ultraljudsundersökning inte har gjorts, bör konceptionstiden beräknas med hjälp av födelsevikttabellen (*bilaga 3*). Utgångspunkten för beräkningen bör vara en uppskattad födelsevikt på 3 500 gram och den beräknade födelsedagen. När barnet är fött bör en slutlig konceptionstid beräknas med utgångspunkt från födelsevikten.

7 kap. Rättsgenetisk undersökning

Information till den eller de som ingår i utredningen

Utredaren bör informera den eller de som ingår i utredningen om hur en rättsgenetisk undersökning går till och vad resultatet kan ge för information.

Om någon som ingår i utredningen motsätter sig en undersökning, bör utredaren informera om att faderskapsärendet kan överlämnas till domstol. Domstolen kan förelägga vite eller förordna om biträde av polismyndighet för att undersökningen ska komma till stånd.

Någon som ingår i utredningen begär rättsgenetisk undersökning

Socialnämnden bör medverka till en rättsgenetisk undersökning, om någon som ingår i utredningen begär det.

Flera män förekommer inom den beräknade konceptionstiden

Om modern uppger att hon har haft sexuellt umgänge med flera män inom den beräknade konceptionstiden eller med en eller flera män i nära anslutning till assisterad befruktning, bör utredaren se till att rättsgenetiska undersökningar görs på samtliga män. Sådana undersökningar bör göras skyndsamt och i nära anslutning till varandra så att handläggningstiden inte blir onödigt lång.

Faderskapspresumtionen ifrågasätts

Om faderskapspresumtionen ifrågasätts, bör utredaren göra en bedömning av om mannen i äktenskapet ska vara den man som undersöks först. Övriga män som ingår i utredningen bör inte undersökas förrän utredaren har konstaterat att mannen i äktenskapet inte kan vara far till barnet.

Föräldraskapspresumtionen ifrågasätts

Om föräldraskapspresumtionen ifrågasätts för att modern har haft sexuellt umgänge med en man eller för att heminsemination förekommit under konceptionstiden, bör utredaren om det anses nödvändigt verka för att rättsgenetisk utredning görs. (HSLF-FS 2022:66)

Underrättelse till avdelningen för rättsgenetik och rättskemi

Av 2 § förordningen (1969:624) om rättsgenetisk undersökning vid utredning av faderskap framgår det att om socialnämnden har tagit initiativ till rättsgenetisk undersökning är nämnden skyldig att inom en vecka underrätta Rättsmedicinalverket. (HSLF-FS 2022:66)

Myndigheten bör underrättas genom att utredaren sänder formuläret "Underrättelse om förestående rättsgenetisk undersökning" (**bilaga 6**) till avdelningen för rättsgenetik och rättskemi på Rättsmedicinalverket.

Provtagningen

Om provtagningen kommer att utföras av någon annan än socialnämnden, bör utredaren så långt möjligt fylla i formuläret "Meddelande till ansvarig nämnd om utförd provtagning i faderskapsärende" (**bilaga 7**) och sända det till den som utför provtagningen, provtagaren.

Utredaren bör informera den eller de som ingår i utredningen om att identitetskontroll kommer att äga rum vid provtagningen.

Utredaren kan även, som en säkerhetsåtgärd, be provtagaren att ta en kopia på den identitetshandling som har visats upp.

Om det kan befaras att det finns en avsikt att vilseleda provtagaren, kan utredaren följa med till platsen för provtagningen för att styrka provlämnarens identitet.

Om någon som ingår i utredningen inte medverkar till provtagningen, bör utredaren informera om att ärendet kan överlämnas till domstol. Domstolen kan förelägga vite eller förordna om biträde av polismyndighet för att provtagning ska komma till stånd.

8 kap. Bekräftelsen

Bekräftelsehandlingen

En bekräftelsehandling bör innehålla de uppgifter som framgår av formuläret "Bekräftelse av faderskap, föräldraskap eller moderskap" (**bilaga 8**).

Bekräftelsehandlingen bör arkiveras i original hos socialnämnden.

Modern och fadern eller föräldern bör få var sin kopia.

Om utredningen har påbörjats före barnets födelse, bör barnets namn och personnummer antecknas i bekräftelsehandlingen efter födseln och innan socialnämnden godkänner bekräftelsen.

Bereda tillfälle att bekräfta

Om modern har uppgivit flera män eller att hon i nära anslutning till assisterad befruktning haft

sexuellt umgänge med en eller flera män eller utfört heminsemination, bör endast den man som genom en rättsgenetisk undersökning visat sig vara sannolik som far till barnet beredas tillfälle att bekräfta faderskapet.

Personligt besök

Om socialnämnden bedömer att den inte utan ett personligt besök kommer att kunna säkerställa identiteten på den som lämnar bekräftelsen, bör något undantag från ett sådant besök inte medges. (HSLF-FS 2022:66)

Vid tveksamheter

Om mannen som antas vara far eller kvinnan som antas vara förälder till barnet är tveksam till faderskapet respektive föräldraskapet, oavsett om en rättsgenetisk undersökning har gjorts eller inte, bör socialnämnden inte bereda honom eller henne tillfälle att bekräfta faderskapet respektive föräldraskapet. Mannen eller kvinnan bör informeras om att ärendet kommer att överlämnas till domstol för rättslig prövning.

Socialnämndens godkännande

Om modern uppger att endast en man förekommer inom den beräknade konceptionstiden eller att sexuellt umgänge med någon annan än den som samtyckt till assisterad befruktning inte har förekommit, bör socialnämnden godkänna bekräftelsen. Detta under förutsättning att de som ingår i utredningen samstämmt uppger att barnet är deras gemensamma och det inte kommer fram något som gör att utredaren ifrågasätter detta.

Om modern uppger att flera män förekommer inom den beräknade konceptionstiden, bör socialnämnden endast godkänna en bekräftelse när en rättsgenetisk undersökning visar att mannen sannolikt är far till barnet.

Om bekräftelsen upprättas före barnets födelse, bör socialnämnden inte godkänna den förrän barnet är fött och en slutlig konceptionstid har beräknats.

Om socialnämnden avser att godkänna bekräftelsen före barnets femtonde levnadsdag, bör utredaren före godkännandet kontrollera att en sådan inte har gjorts digitalt. Kontrollen kan göras genom en kontakt med Skatteverket, modern eller via digitala system som visar aktuella uppgifter i folkbokföringen. (HSLF-FS 2022:66)

Anmälan om gemensam vårdnad

Utredaren bör informera föräldrarna om möjligheten enligt 6 kap. 4 § föräldrabalken att anmäla gemensam vårdnad i samband med att socialnämnden godkänner bekräftelsen. Anmälan kan göras på formuläret "Anmälan om gemensam vårdnad i samband med bekräftelse" (bilaga 9). Formuläret bör sändas tillsammans med bekräftelsen till Skatteverket samma dag som den undertecknats och socialnämnden har godkänt bekräftelsen. (HSLF-FS 2022:66)

9 kap. Biträde av socialnämnden i annan kommun

Biträde med att höra en part i utredningen

Om socialnämnden begär biträde med att höra en presumtiv far eller förälder, bör den så långt det är möjligt fylla i U-protokollet och sända det i original till den biträdande nämnden. Den ansvariga nämnden bör behålla en kopia. Den biträdande nämnden bör sedan fylla i den del av protokollet som biträdet avser och underteckna det.

Biträde i samband med rättsgenetisk undersökning

Om socialnämnden begär biträde i samband med en rättsgenetisk undersökning, bör den bifoga formuläret "Meddelande till ansvarig nämnd om utförd provtagning i faderskapsärende" (**bilaga 7**) till den biträdande socialnämnden. Formuläret bör så långt möjligt fyllas i av den ansvariga nämnden.

Biträde med bekräftelsen

Om socialnämnden begär biträde med bekräftelsen, bör den så långt möjligt fylla i bekräftelsehandlingen (**bilaga 8**) och sända den i original till den biträdande socialnämnden. Den ansvariga socialnämnden bör behålla en kopia av den.

10 kap. Biträde av svensk utlandsmyndighet

Biträde med att höra en part i utredningen

Om socialnämnden begär biträde av en svensk utlandsmyndighet, bör den sända formuläret "Begäran om bistånd av utlandsmyndighet i faderskapssärende" (**bilaga 10**) till myndigheten. U-protokollet eller bekräftelsehandlingen bör så långt möjligt fyllas i och bifogas i original. Nämnden bör behålla en kopia av de handlingar som sänds till myndigheten.

Biträde i samband med rättsgenetisk undersökning

Om socialnämnden begär biträde i samband med en rättsgenetisk undersökning, bör den bifoga formuläret "Meddelande till ansvarig nämnd om utförd provtagning i faderskapsärende" (**bilaga 7**) till den biträdande utlandsmyndigheten. Formuläret bör så långt möjligt fyllas i av nämnden som även bör ge instruktioner till myndigheten om hur provet ska lämnas.

Biträde med bekräftelsen

Om socialnämnden begär biträde med bekräftelsen, bör den så långt möjligt fylla i bekräftelsehandlingen (**bilaga 8**) och sända den i original till den biträdande utlandsmyndigheten. Nämnden bör behålla en kopia av den.

11 kap. Möjlighet att flytta över ärende till annan kommun

Socialnämnden bör i första hand överväga om det kan vara tillräckligt att begära biträde från en socialnämnd i en annan kommun i stället för att flytta över ett ärende.

Socialnämnden bör i regel inte flytta över ett ärende, om endast en mindre del av utredningsarbetet återstår.

Socialnämndens bedömning av om ett ärende bör flyttas över till en nämnd i en annan kommun bör så långt möjligt göras i samförstånd med den andra kommunen. Även vårdnads-havarens, en särskilt förordnad vårdnadshavares eller en tillfällig vårdnadshavares synpunkter bör beaktas.

Skyddade personuppgifter

Socialnämnden kan flytta över ett ärende om modern eller barnet har skyddade personuppgifter och utredningen då avsevärt skulle underlättas genom att socialnämnden i en annan kommun än barnets folkbokföringskommun gör utredningen, t.ex. den andra partens folkbokföringskommun.

12 kap. Utredningstiden

Särskilda skäl

Särskilda skäl för att utredningen inte slutförs inom den ettårsperiod som anges i 2 kap. 8 § föräldrabalken kan vara att den återupptas eller påbörjas senare än i samband med barnets födelse. En sådan utredning bör senast vara slutförd inom ett år från det att den återupptogs eller påbörjades.

Särskilda skäl kan vidare vara att det har varit svårt att hitta eller få kontakt med den eller de män som modern uppger eller med modern själv. Även den omständigheten att en medicinsk utredning drar ut på tiden kan utgöra ett särskilt skäl.

Övervägande efter sex månader

Om utredningen inte är slutförd inom sex månader, bör utredaren rådgöra med en överordnad tjänsteman huruvida ärendet ska utredas vidare, överlämnas till domstol för rättslig prövning eller läggas ner enligt 2 kap. 7 § föräldrabalken.

Om utredningen pågår längre tid än ett år, bör ärendet föreläggas socialnämnden med förslag till ställningstagande huruvida det ska utredas vidare, överlämnas till domstol för rättslig prövning eller läggas ner enligt 2 kap. 7 § föräldrabalken.

Om ärendet utreds vidare sedan det har förelagts socialnämnden, bör utredaren var sjätte månad rådgöra med en överordnad tjänsteman om ärendet ska utredas vidare, överlämnas till domstol för rättslig prövning eller läggas ner enligt 2 kap. 7 § föräldrabalken.

13 kap. Nedläggning av utredningen

Omöjligt att få erforderliga upplysningar

Om det är omöjligt att få erforderliga upplysningar på grund av att modern vägrar att medverka, bör utredaren samtala med henne om hur viktigt det är för barnet att få faderskapet eller föräldraskapet fastställt. Se 5 kap. "Utredningen", avsnittet "Utredning när modern inte vill medverka".

Utsiktslöst att försöka få faderskapet eller föräldraskapet fastställt av domstol

Innan socialnämnden beslutar om att lägga ner utredningen på grund av att det framstår som utsiktslöst att försöka få faderskapet eller föräldraskapet fastställt av domstol bör utredaren samråda med en person med goda kunskaper inom familje- och processrätt.

Samtycke till adoption har lämnats

Om modern eller en särskilt förordnad vårdnadshavare har lämnat sitt skriftliga samtycke till adoption av barnet och faderskaps- eller föräldraskapsutredningen framstår som komplicerad, t.ex. för att modern inte vill medverka eller flera män kan komma ifråga som far till barnet, bör utredaren göra en bedömning av utsikterna att kunna fastställa faderskapet eller föräldraskapet eller om utredningen ska läggas ner.

Till men för barnet eller fara för moderns psykiska hälsa

Innan socialnämnden beslutar om att lägga ner utredningen på grund av att det finns särskilda skäl att anta att en fortsatt utredning eller rättegång skulle vara till men för barnet eller utsätta modern för påfrestningar som innebär fara för hennes psykiska hälsa bör utredaren hämta in ett utlåtande från en läkare med specialistkompetens i psykiatri eller en legitimerad psykolog.

Information till modern vid nedläggning enligt 2 kap. 7 § punkterna 1-4 FB

Utredaren bör informera modern om att socialnämnden kan återuppta utredningen om det kommer fram nya omständigheter av betydelse.

Utredaren bör uppmana modern att underrätta socialnämnden om hon får kännedom om eller erinra sig något som skulle kunna vara relevant för utredningen.

Moder som genomgått assisterad befruktning som ensamstående

Utredaren bör informera den moder som har genomgått assisterad befruktning som ensamstående om att socialnämnden kan återuppta utredningen om donatorn frivilligt vill bekräfta faderskapet och modern vill godkänna bekräftelsen.

14 kap. Rättegång

Om socialnämnden för barnets talan i ett mål om fastställande av faderskap eller föräldraskap, bör som rättegångsombud anlitas en per son med goda kunskaper inom familje- och processrätt.

15 kap. Rätten att söka sitt ursprung

Om någon som har uppnått myndig ålder och begär att få ta del av uppgifter hos socialnämnden om förhållanden av betydelse för att få vetskap om sitt biologiska ursprung, bör han eller hon när sådana uppgifter lämnas ut erbjudas stöd och information.

Eftersom det kan finnas information i ärendet som den som har begärt att få ta del av uppgifterna både kan behöva hjälp med att förstå och att bearbeta bör socialnämnden även kunna erbjuda efterföljande stödsamtal.

Assisterad befruktning med donerade könsceller

Om någon som har tillkommit genom donerade könsceller i Sverige och har uppnått tillräcklig mognad vill ta del av de uppgifter som finns i vårdinrättningens särskilda journal om donatorn eller personer som tillkommit genom samma donator, bör nämnden i samband med att den erbjuder sig att hjälpa till att ta reda på om det finns några sådana uppgifter vidare erbjuda sig att ta den inledande kontakten.

Socialnämnden bör även erbjuda efterföljande stödsamtal.

Grundförfattning HSLF-FS 2021:64

Ändringsförfattning (HSLF-FS 2022:66)